

Міністерство освіти і науки України

Харківський національний університет імені В.Н. Каразіна

Кафедра українознавства

“ЗАТВЕРДЖУЮ”

Декан
філософського факультету
Іван КАРПЕНКО

“ ” 2023 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Місто у теорії та історії

Рівень вищої освіти _____ магістри _____

Галузь знань ____ «Гуманітарні науки» _____
(шифр і назва)

Спеціальність 034 «Культурологія» _____
(шифр і назва)

Освітня програма «Урбаністичні студії» _____
(шифр і назва)

Спеціалізація 034 Культурологія _____
(шифр і назва)

вид дисципліни __ обов'язкова _____
(обов'язкова / за вибором)

факультет _____ філософський _____

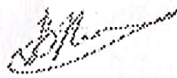
2023 / 2024 навчальний рік

Програму рекомендовано до затвердження вченою радою філософського факультету від «16» червня 2023 року _протокол № 6

РОЗРОБНИКИ ПРОГРАМИ: Чугуєнко Михайло, кандидат філософських наук, доцент кафедри українознавства.

Програму схвалено на засіданні кафедри українознавства від «12» червня 2023 року протокол № 11

В.о. завідувача кафедри

В'ячеслав ПОТОЦЬКИЙ

Програму погоджено з гарантом освітньої програми “Урбаністичні студії”

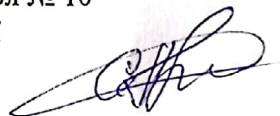
Гарант освітньої програми
“ Урбаністичні студії ”

Дмитро ЧОРНИЙ

Програму погоджено науково-методичною комісією філософського факультету

від «14» червня 2023 року протокол № 10
Голова науково-методичної комісії
філософського факультету

Сергій ГОЛКОВ

ВСТУП

Програма навчальної дисципліни «Місто у теорії та історії» складена відповідно до освітньо-професійної (освітньо-наукової) програми підготовки бакалавра спеціальності (напрямку) 034 «Культурологія» освітньої програми «Урбаністичні студії»

1. Опис навчальної дисципліни

1.1. Мета курсу – знайомство з історією та теорією урбаністики, розуміння історичної закономірності її появи, специфіки розвитку концепцій людського життя в умовах міста, місця та ролі міського способу життя в історії європейської та світової антропологічної думки.

1.2. Завданнями курсу є опанування між- та транс-дисциплінарних підходів, звернення до антропології, філософії соціології, етнології, еволюційної біології, економічної антропології, історії ідей.

У ході вивчення дисципліни мають сформуватися такі загальні та спеціальні компетентності, відповідно до тимчасового стандарту освітньо-професійної програми «Урбаністичні студії»:

Відповідальність, турбота про якість роботи, що виконують КСО.02

Працездатність, здатність до самовдосконалення КСО.08

Креативність, здатність до системного мислення КСО.09

Дисциплінованість КСО.10

Здатність до критики й самокритики, толерантність КСО.11

Базові знання основ філософії, психології, історії, культурології, правознавства, релігієзнавства, логіки, соціальної антропології, що сприяють розвитку загальної культури й соціалізації особистості, схильності до естетичних та громадянських цінностей та умінь їх використовувати в професійній і соціальній діяльності КЗН.01

Здатність до дослідницької роботи КІ.01

Здатність до роботи в команді КІ.02

Грунтовна підготовка з соціально-філософських, соціально-психологічних, соціально-економічних та історичних дисциплін КЗП.02

1.3. Кількість кредитів 4

1.4. Загальна кількість годин 120

1.5. Характеристика навчальної дисципліни	
Обов'язкова	
Денна форма навчання	Заочна (дистанційна) форма навчання
Рік підготовки	
3-й	-й
Семестр	
6-й	-й
Лекції	
24 год.	год.
Практичні, семінарські заняття	
24 год.	год.
Лабораторні заняття	
год.	год.
Самостійна робота	
72 год.	год.
Індивідуальні завдання	
год.	

1.6. Заплановані результати навчання

2023 / 2024 навчальний рік

У результаті вивчення курсу студенти повинні **знати**:

- основні поняття та терміни урбаністики;
- основні етапи розвитку урбаністики;
- особливості концепцій урбаністики та історичних умов, що їх породили

вміти:

- аналізувати першоджерела та наукову літературу з історії антропології міста;
- аналізувати факти та явища, що визначили антропологічні концепції міського життя на,
- порівнювати концепції урбаністичної антропології.
- робити висновки та узагальнення щодо практичної значущості історії та теорії антропологічних ідей щодо міського життя.

2. Тематичний план навчальної дисципліни

Розділ 1. Генеза та еволюція доіндустріального міста.

Вступ.

Актуальність розвитку міських студій на сучасному етапі. Поняття міста. Основні етапи розвитку.

Головні підходи.

Практичне значення та місце курсу в системі підготовки фахівця-урбаніста.

Тема 1. Народження міста на стародавньому Сході.

«Міська революція» (Гордон Чайльд). **Передумови**, чинники, наслідки.

Місто на стародавньому Сході. Шумерські міста. Ашур. Вавалон. Староєгипетські міста.

Тема 2. Античний поліс.

Дорійські міста.

Ж.-П.Вернан про поліс і логос. Античний поліс і образ людини.

Соціальні та інтелектуальні передумови. «Грецьке диво». Перше народження європейського раціоналізму. Феномен античної свободи. Полісна організація та антична людина. «Поліс – це не мури, це люди»(Полібій). Протистояння світу азійської деспотії.

Еліністичне місто. Римська урбанізація.

Тема 3. Посткласичні (середньовічні) та ранньомодерні європейські міста.

Посткласичне місто. Середньовічні міста-комуни.

Міста на Русі. Особливості давньоруських міст порівняно з західноєвропейськими.

Ранньомодерне місто: антропологічні виміри.

Магдебурзьке право.

Тема 4. Урбанізація, промислова та політичні революції на Заході.

Історичні та інтелектуальні передумови. «Класична цивілізація Заходу»(П.Шоню)

Критика міської цивілізації у працях Ж.-Ж.Русо.

«Діалектика Просвітництва» (М.Хоркхаймер, Т.Адорно)

Ідейна спадщина Просвітництва, Контрпросвітництва та романтизму та їхні оцінки

Колоніальна експансія Заходу та колоніальні міста.

Розділ 2. Урбанізм у ХХ-ХХІ ст.

Тема 5. Місто в добу радянського тоталітаризму.

Війна міста проти села у добу «воєнного комунізму та сталінської революції згори». Роль репресій та індоктринації. Володимир Паперний «Культура-2». Структури повсякденності радянського міста.

Феномен радянської комуналки.

Комуналка як інкубатор советської людини

Форми комунального побуту у дослідженнях Утехіна..В.Меєровича. В.Паперного.

Тема 6. Антропология міста у добу глокалізації.

Історичні та інтелектуальні передумови пост структуралістського повороту в антропології. Крах глобальних наративів.

Інформаційна революція. Глобалізація та фрагментація світу.

Нео-ліберальна економічна антропология.

Нео-ортодоксальні антропологічні вчення (іслам, православ'я). Ісламський фундаменталізм (салафізм). Нео-язичницькі антропологічні вчення..

«Смерть людини» Мішеля Фуко.

Антропологічна критика Постмодерну з боку П.Бурд'є.

Неомарксистська критика неоліберального міста (Дж.Гарві, Д.Боеннер).

Гендероване місто. Гендер, сексуальність у мегаполісі.

Постколоніалістські студії. Теорії гібридності.

Західні мегаполіси як міста мігрантів.

Пандемія та міста в умовах «нової нормальності».

3. Структура навчальної дисципліни

Назви модулів і тем	Кількість годин										
	Денна форма					Заочна форма					
	Усього	У тому числі				Усього	у тому числі				
		Л	П	Л	І		ср	Л	П	Л	І
Розділ 1. Антропология міста: передісторія.											
Вступ.	10	2	2			6					
Тема 1. Походження міста.	16	4	4			8					
Тема 2. Античний поліс.	14	2	2			10					
Тема 3. Міста посткласичної (середньовічної) та ранньомодерної Європи.	10	2	2			6					
Тема 4. Урбанізація, промислова та політичні революції на Заході в 18-19 ст.	10	2	2			6					

Разом 1	60	12	12		36					
Розділ 2. Урбанізм в XX-XXI ст.										
Тема 5. Місто в добу радянського тоталітаризму.	30	6	6		18					
Тема 6. Місто у добу глокалізації.	30	6	6		18					
Разом	60	12	12		36					
Усього годин	120	24	24		72					

4. Теми семінарських занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Античний поліс	2
2	Середньовічне місто	2
3	Ранньомодерні міста в Європі	2
4	Індустріальні міста.	2
5	Пандемії й місто. Міське життя у часи карантину	2
6	Людина й образ міста. «Власна логіка міст»	2
7	Екологія міста	2
8	Антропологічні модуси міських злиднів.	2
9	Міська злочинність як глобальна проблема: антропологічні виміри	2
10	Номo.sovieticus і комуналка.	2
11	Соціальні рухи та зміни у містах.	2
12	Міграції та етнорасові ідентичності у місті.	2
	Разом	24

5. Завдання для самостійної роботи

№ з/п	Назва теми	Кількість Годин
1	Практичне значення та місце курсу в системі підготовки фахівця-урбаніста.	10
2	Міста на Стародавньому Сході.	10
3	Античні поліси: Афіни, Олександрія, Рим.	18
4	Західноєвропейські середньовічні міста-комуни.	10
5	Міста на середньовічному арабо-мусульманському Сході	10
6	Становлення (пост)сучасних мегаполісів	10
	Разом	118

6. Індивідуальні завдання

Не передбачається.

7.Методи навчання

Інформаційно-рецептивний, репродуктивний, проблемного викладу, евристичний, дискусійні. Методи роботи в умовах дистанційного та змішаного навчання: за умов впровадження карантинних та інших обмежень лекції і семінарські заняття проводяться в он-лайн режимі із застосуванням платформи ZOOM. Видами навчальної діяльності є: відеоконференції, відповіді на питання в чаті. За умов змішаного навчання семінарські заняття, написання контрольної та екзаменаційної роботи проводяться аудиторно.

ВИДИ НАВЧАЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

	Діяльність в аудиторії	Онлайн-діяльність
Попередня підготовка	опитування вхідний контроль	ознайомлення або повторення термінології, необхідної для роботи з темою у тестовій формі
Подача нової інформації	презентація; дискусія	відео та текстові лекції література з теми в електронному вигляді
Тренування	обговорення питання-відповіді практичні завдання не на оцінку	виконання інтерактивних вправ робота у малих групах онлайн
Виконання практичного завдання	завдання, що виконуються під час практичних занять	різномірні індивідуальні та групові завдання (звіт, презентація, проєкт, відеозапис тощо) робота над спільними документами
Оцінювання	контрольна робота опитування	усна відповідь (відеозапис) виконання практичного завдання письмова робота
Рефлексія	діалог, групове обговорення короткі усні / письмові відповіді на питання	розроблення нотаток до лекцій карти пам'яті підготовка мультимедійних презентацій відповіді на рефлексивні питання
Зворотній зв'язок	групові та індивідуальні консультації • коментарі під час заняття від викладача	консультації у месенджерах та за допомогою e-mail

8. Методи контролю

Оцінка успішності знань студентів здійснюється у формах поточного контролю (виступи на семінарах, контрольні письмові роботи, усного опитування) і підсумкового письмового екзамену. У зв'язку з запровадженням змішаного навчання контроль

здійснюється через систему дистанційного навчання Google Classroom у формі тестових та письмових робіт.

Студенти зобов'язані дотримуватись **принципу академічної доброчесності** як у тому, що стосується самостійного виконання навчальних завдань, так і необхідності посилатись на використані джерела та літературу.

Критерії оцінки знань студентів при вивченні дисципліни.

Для оцінки знань студентів використовують такі форми контролю: поточний, контрольні роботи та екзамен.

Поточний контроль знань студентів здійснюється під час проведення семінарських занять протягом семестру і має на меті перевірку рівня підготовленості студента до виконання конкретної роботи. Оцінюється рівень знання студентами першоджерел, наукової літератури, уміння логічно та послідовно виступати під час обговорення питань плану семінарського заняття, ставити та відповідати на запитання. Студент може набрати від 1 до 40 балів за роботу на семінарах протягом семестру.

Підсумковий контроль знань студентів проводиться з метою оцінки результатів навчання на завершальному етапі вивчення дисципліни у формі письмового заліку в обсязі навчального матеріалу, визначеного програмою навчальної дисципліни, і в терміни, встановлені навчальним планом. Екзаменаційні білети включають три питання: перше і друге спрямовані на встановлення рівня загальної теоретичної підготовки студента і оцінюються максимально по 12 балів кожне; третє передбачає уміння аналізувати документи та літературу, максимальна оцінка – 16 балів. Рівень знань на екзамені оцінюється:

37-40 балів, якщо студент дав правильну та повну відповідь на всі три поставлених питання, міцно засвоїв теоретичний матеріал, глибоко і всебічно знає зміст навчальної дисципліни, демонструє вміння пов'язувати події минулого із сучасним розвитком, логіку та аргументованість викладення (наведення прикладів, аналогій, знання головних дат з історії України), вільно використовує набуті теоретичні знання при аналізі практичного матеріалу, висловлює своє ставлення до тих чи інших проблем;

32-36 балів ставиться студенту, якщо він відповів на всі три запитання, добре засвоїв теоретичний матеріал, володіє основними аспектами з першоджерел, аргументовано викладає матеріал, висловлює свої міркування з приводу тих чи інших проблем, але припускається похибок у логіці викладу теоретичного змісту або при аналізі практичного;

27-31 ставиться студенту у випадку, якщо він відповів на всі три запитання, в основному опанував теоретичні знання з навчальної дисципліни, орієнтується в першоджерелах та рекомендованій літературі, але відповідь є недостатньо аргументованою, виявляє неточності, невміння оцінювати факти та явища;

21-26 балів ставиться, якщо всі три питання розкриті неповно та/або логіка відповідей вимагає істотного виправлення;

1-20 балів студент отримує, якщо у відповіді не розкриті по сутності всі три питання, продемонстровано недостатнє знання фактичного матеріалу, наукових визначень, відсутні посилання на першоджерела та рекомендовану наукову літературу;

0 балів студент отримує в разі відсутності відповідей на питання екзаменаційного білету.

9. Схема нарахування балів

Поточний контроль, самостійна робота, індивідуальні завдання						Іспит	Сума			
Розділ 1			Розділ 2			Контрольна робота	Індивідуальне завдання	Разом	40	100
T1	T2	T3	T4	T5	T6	-	-	60		

10	10	10	10	10	10					
----	----	----	----	----	----	--	--	--	--	--

T1, T2 ... T10 – теми розділів.

Шкала оцінювання

Сума балів за всі види навчальної діяльності протягом семестру	Оцінка за національною шкалою	
	Для чотирирівневої шкали оцінювання	Для чотирівневої шкали оцінювання
90 – 100	відмінно	Зараховано
70-89	Добре	
50-69	Задовільно	
1-49	Незадовільно	Не зараховано

10. Рекомендоване методичне забезпечення

Основна література

Галегуа Д. Розумні міста. К., 2021

Гел Й. Міста для людей. К., 2018

Допоміжна література

Акройд П. Лондон. Стисла біографія. К., 2021

Юрій Бірюльов. Захаревичі: Творці столичного Львова, 2010. 336 с.,

Гілен П. Перформування спільного міста. На перетині мистецтва, політики та громадського життя.-К., 2019

Зубрицький Д. Хроніка міста Львова. 2006. 602 с.

Історія Львова. Том 1. Львів, 2006 р., 296 с.

Історія Львова. Том 2. 2007 р., 560 с.

Історія Львова. Том 3. 2007 р., 575 с.

Лернер Ж. Акупунктура міста. Львів, 2016

Мельник Ігор. Львівські вулиці і кам'яниці, мури, закамарки, передмістя та інші особливості Королівського столичного міста Галичини. 2008 р., 384 с.

Поживанов М. Книжка про місто. К., 2022.

Скібіцька Тетяна. Київський архітектурний модерн (1900–1910-і рр.), 2011 р., 232 с.

Турунен А. Забуті історії міст: як багатство та культурний розвиток здобуваються толерантністю / Пер. з фінськ. С.Цисаревої. – Вип.10. Л.; К., 2018

Урбаністичні студії. (Не)задоволені публічними просторами.-К., 2017

Флорида Р. Криза урбанізму. Чому міста роблять людей нещасливими.-К., 2019

Флорида Р. Homo creativus. Як новий клас завойовує світ.-К., 2018

11. Посилання на інформаційні ресурси в Інтернеті, відео-лекції, інше методичне забезпечення

Українська урбаністична платформа

<https://mistosite.org.ua/>
Центр міської історії (Львів)
<https://www.lvivcenter.org/>